

Notat om arbejdet med 'Alternative næringsstofkilder til Økologisk Jordbrug fra restprodukter'

Jakob Magid, Institut for Plante og Miljøvidenskab, Københavns Universitet.

16. februar 2021

Øget recirkulering er vigtig for at få øgede udbytter på bedrifter med få husdyr og for muligheden for at øge det økologiske areal. Jakob Magid, KU, har været ansvarlig for NutHY's arbejde med næringsstoffer fra industrien. EU-lovgivningen har en positiv liste for hvad der må anvendes på økologiske landbrug (bilag 1 til EC 889/2008). Det er tanken at denne positiv liste giver mulighed for at recirkulere flere tilgængelige ressourcer end de der pt er i anvendelse. Det vil imidlertid som minimum kræve dansk myndighedsgodkendelse. Derfor blev der under NutHY projektet nedsat en arbejdsgruppe for at se nærmere på at udvide mulighederne for recirkulering i overensstemmelse med de gældende regler.

Processen kort

I august 2017 blev første møde afholdt i arbejdsgruppen under NutHY projektet vedrørende 'Næringsstoffer til Økologisk Jordbrug'. Der var deltagelse fra Landbrugsstyrelsen, Landbrug og Fødevarer, SEGES, Økologisk Landsforening, HedeDanmark, DAKA refood, Arla Foods, Mejeriforeningen, Coop, AU og KU.

Det blev besluttet at arbejde med 3 cases (halmaske, Fertigro og fiskeensilage) som værende oplagte, da der er store mængder til rådighed, og det vurderes, at de alle burde være forholdsvis overkommelige til godkendelse. Der blev arrangeret en ekskursion til LeoPharma i Esbjerg for at få indsigt i produktionen af Fertigro. Ekskursionen blev afholdt i januar 2018.

I august 2018 blev andet møde afholdt, denne gang med oplæg fra 2 nøglemedarbejdere fra Landbrugsstyrelsen. Malene Kjer Andersen stod for orientering om beslutningsprocesserne i EU vedrørende godkendelse af nye gødningsmidler (EGTOP og den stående komité), og Lena Tinghuus orienterede om arbejdet i ministeriet fremover med at skaffe næringsstoffer, herunder Vækstplan for dansk økologi – Cirkulær økologi. Lena Tinghuus var meget imødekommende iht. arbejdsgruppens idéer, og inviterede efterfølgende til et dialoggruppemøde i Landbrugsstyrelsen, som blev afholdt i oktober 2018.

Overskriften for dialoggruppemødet var 'Cirkulær Økologi'. På mødet blev bl.a. behandlet følgende:

- Juridisk analyse om mulighederne for at give økologerne bedre adgang til at anvende affalds-, rest-, og biprodukter fra forbrugerne og fødevarerindustrien i den økologiske produktion.
- Behandling af særlige stoffer, fertigro, organisk affald og fx eluat.
- Proces for optagelse af nye produkter på bilag 1 til EC 889/2008

Der blev lavet et opfølgende møde 8. november 2019 i Landbrugsstyrelsen om Næringsstoffer i økologisk landbrugsproduktion. Formålet med mødet var udarbejdelse af en konkret implementeringsplan inden for de mulige rammer. Der var bl.a. deltagelse fra Landbrug og Fødevarer, SEGES, Økologisk Landsforening og KU (Jakob Magid). Dette møde var kulminationen, og den foreløbige afslutning på arbejdet med 'Næringsstoffer til Økologisk Jordbrug'.

Resultater

Dialogen med landbrugsstyrelsen.

I møde-bilag 2 'Kan de tre produkter fertigro, eluat, fiskeensilage anvendes i økologisk jordbrugsproduktion?' opstilles erhvervets indspil til implementeringsplanen og landbrugsstyrelsens holdning til dette. Det gengives kort i det følgende:

Erhvervet havde nævnt tre eksempler på gødningsprodukter, som de ønskede at anvende i økologisk jordbrugsproduktion. Produkterne findes i betydelige mængder og har et stort indhold af næringsstoffer.

- Eluat, restprodukt fra mikroorganisme produktion. I produktionen af mikroorganismer er der tilsat store mængder ammoniakvand.
- Fertigro, restprodukt fra medicin produktion og består af afskrab fra indersiden af svinetarme. Produktet er tilsat natriumbisulfid af hensyn til holdbarhed.
- Fiskeensilage er fiskeaffald fra fiskeindustrien, der er tilsat myresyre af hensyn til holdbarhed.

Erhvervet har lagt til grund, at produkterne umiddelbart vil kunne anvendes som næringsstoffer i økologisk jordbrugsproduktion. Erhvervet mener ikke, at produkternes hjælpestoffer mv. skal være reguleret under bilag 1, idet dette ikke er tilfældet i forhold til pesticider. Ydermere argumenterer erhvervet for, at ikke-økologisk husdyrgødning, som det er tilladt at anvende, også indeholder andre stoffer, som ikke bliver reguleret.

LBST var ikke enig i erhvervets vurdering. Ikke-økologiske produkter, der skal anvendes til gødning i økologisk jordbrugsproduktion, skal fremgå af bilag 1 til økologiforordningen. Det er Landbrugsstyrelsens juridiske vurdering, at dette også gælder for de hjælpestoffer, der er anvendt ved frembringelsen af gødningsstofferne.

På mødet blev det anført, at mange af de restprodukter, der findes i samfundet, vil skulle tilsættes hjælpestoffer, for at sikre holdbarheden, så de kan opbevares og distribueres forsvarligt. Det blev derfor understreget, at det nærmest vil være en uoverstigelig barriere for recirkulering til økologisk jordbrug, hvis ikke det er muligt at anvende relevante hjælpestoffer, som fx myresyre, der i forvejen må anvendes i økologisk jordbrug til fx ensilering af afgrøder. Dette blev taget til efterretning, og det blev tilkendegivet at der ville blive skrevet til EU, for at forespørge om der kan laves en liste over godkendte hjælpestoffer.

Morten Ejrnæs har mødtes med ledende medarbejdere fra DG-Agriculture and Rural Development og efterfølgende skrevet om behovet for ændringer i Annex 1 for at kunne skaffe næringsstoffer til Økologisk Jordbrug:

To be concrete two minor changes to Annex 1 could contribute to solving the organic challenge with nutrients. Firstly, it should be allowed that main products listed in Annex 1, which are treated in a biogas plant, can be used as fertilizer in the organic production, even if additives and preservatives are not listed in Annex 1 have been added in the making of the product. Secondly, there should be a flexibility in the Member States to prioritize and limit products in Annex 1.

These changes would support a circular bio-based economy where organic waste and by-products as intended can be recycled in order to return nutrients to the fields. Non-organic fertilizers would be treated in a biogas plant before utilization on organic fields and the authorities would be given a better opportunity to limit the use of non-organic fertilizers in general.

Der blev vedlagt et forslag til ændringer af Annex 1 sammen med skrivelsen til DG-Agriculture and Rural Development. Der er indtil videre ikke forlydender om ændringer i Annex 1.

Refleksioner

Den juridiske vurdering, som LBST har anlagt, er meget tro mod 'lovens bogstav', og har været noget skuffende for deltagerne i arbejdsgruppen under NutHy projektet vedrørende 'Næringsstoffer til Økologisk Jordbrug'. Det kan nok også diskuteres om LBST's juridiske vurdering er i overensstemmelse med 'lovens ånd'.

Af en korrespondance med Frank Oudshoorn (SEGES), som er medlem af EGTOP, fremgår det, at det vurderes anderledes i andre lande. Et andet EGTOP-medlem udtaler følgende:

Unfortunately, the organic regulation gives no guidance whatsoever on this subject. In chapter 4.9 of the EGTOP report on fertilizers (II), this lack of guidance was identified.

Nevertheless, many fertilizers currently in use (also in organic farming) contain one or several additives. I would like to point out that in modern /specialized products, there is sometimes a need for various functions which can be fulfilled with a number of additives. Preservation is one of these functions, but there are many others. However, preservation is one of the more critical ones in terms of the substances used. Among the preservatives, propionic acid can be one of the substances, but there are many others. At FiBL Switzerland, our approach is to check whether a preservative is really needed. And if so, whether it is used in the smallest possible quantity.

Dette understreges yderligere af, at det i Norge er blevet tilladt at anvende Fiskeensilage, konserveret med myresyre, idet man har bestemt, at det kan opfattes som fiskemel. Dette fremgår af Veileder til økologiforskriften (forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr av 18.03.2017 nr. 355), udgivet af den norske stats tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler.

Konklusioner

Det arbejde, der er udført i arbejdsgruppen under NutHY projektet vedrørende 'Næringsstoffer til Økologisk Jordbrug' er blevet meget godt modtaget af Landbrugsstyrelsen, som har optaget arbejdsgruppens forslag i deres arbejde. Imidlertid er det stødt ind i en bogstavtro fortolkning af lovgivningen, som er særegen for Danmark. Landbrugsstyrelsen har efterfølgende fulgt op med henvendelse til DG-Agriculture and Rural Development, og bedt om hjælp til at ændre Annex 1. Sådanne ændringer må vurderes konkret, men kan være til stor gavn for økologisk jordbrug i Danmark.

Der er store forskelle i økologisk praksis på tværs af EU, og der er behov for et langsigtet arbejde for at skabe en bedre forståelse for øget recirkulering. Det vurderes, at det vil tage længere tid at få sådanne ændringer gennemført, bl.a. fordi EGTOP har en række andre opgaver foran sig, som er krævende og har høj prioritet.

I mellemtiden kan det tænkes, at der kan etableres et rum for større fleksibilitet i den danske fortolkning af reglerne, hvis Landbrug og Fødevarer og Økologisk Landsforening vælger at tage dette op igen, bl.a. med henvisning til, hvordan reglerne administreres i andre lande. Sideløbende hermed vil der i forbindelse med FertiHood projektet (Organic RDD6 2021-2024) blive arbejdet videre med en systematisk kortlægning af ressourcer som potentielt kan være tilgængelige for recirkulering til økologisk jordbrug.